Stockholm, 12 september 2025

Finansdepartementet
103 33 Stockholm
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Remiss av Statskontorets rapport Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Dnr Fi2025/00822)

Transparency International Sverige (TI Sverige) har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på Statskontorets rapport Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (2025:7).

TI Sverige välkomnar att det har skett en analys av hur kommuner och regioner arbetar med att kontrollera och följa upp privata utförare för att förhindra välfärdsbrott, oegentligheter och korruption.

Vi noterar samtidigt att Statskontoret i sin analys avgränsat begreppet korruption till när kriminella eller oseriösa privata utförare på olika sätt nyttjar tjänstepersoner i regional och kommunal förvaltning för att gynna sig själva eller andra. Det kan exempelvis handla om otillåten påverkan som innebär att en extern aktör med otillåtna medel, såsom till exempel mutor, hot eller trakasserier, försöker förmå en person inom den offentliga förvaltningen att fatta ett mer fördelaktigt beslut, avstå från kontroll eller dylikt. Det är en rimlig avgränsning i förhållande till utredningens fokus på privata utförare, men tar inte hänsyn till t.ex. faktiskt missbruk av offentlig ställning (utan extern påverkan) alternativt infiltration av förvaltningen.

Utgångspunkten för både riskanalys och kontrollåtgärder i all offentlig verksamhet bör vara skyddet av de offentliga resurserna. Om det finns stor risk för missbruk och kriminalitet då bör kontrollåtgärderna också utformas därefter och, om tillämpligt, ske redan i samband med upphandlingen. Genom ett väl formulerat upphandlingsunderlag och korrekt genomförd upphandlingsprocess kan oseriösa aktörer i större utsträckning sorteras bort och förhindras från att få driva offentligfinansierad verksamhet. Vi instämmer därför i Statskontorets analys att vissa kommuner och regioner behöver säkerställa att de har tillräcklig tillgång till upphandlingskompetens.

TI Sverige har under flera år drivit frågan att det behöver inrättas en nationell upphandlings-databas där även data kring leverans och kvalitet av upphandlad tjänst eller produkt kan följas upp. Erfarenheterna från den finländska nationella upphandlingsdatabasen kan i det sammanhanget vara en utgångspunkt. Vi konstaterar att flera organisationer och

myndigheter under senare tid anslutit sig till vårt förslag. Vi välkomnar därför att även Statskontoret pekar på behovet av, i detta fall, kommuners och regioners erfarenheter av utförares tidigare leveranser, exempelvis i form av ett nationellt register. En nationell upphandlingsdatabas bör bl.a. innehålla den typen av information för att bidra till en effektiv uppföljning och kontroll.

Bolagsverket ska under 2025–2028 utveckla en struktur för samordnad registerkontroll. Att det fortfarande saknas ett ändamålsenligt system för kontroll av om det föreligger skäl för uteslutning av anbudsgivare är allvarligt. Sedan länge har det konstaterats att dagens system med sanningsförsäkran inte lever upp till EU-direktivens krav på kontroll kopplat till de obligatoriska uteslutningsgrunderna. TI Sverige anser därför att Bolagsverkets arbete med en samordnad registerkontroll behöver skyndas på. Det behöver också upprättas en tydlig och transparent tidsplan för en stegvis utrullning av systemet så att tillgången till grundläggande registerkontroller kan ges så snart som möjligt.

Statskontorets analys visar att kommuner och regioner behöver fortsätta att utbilda politiker och tjänstepersoner om risker för välfärdsbrott, oegentligheter och korruption. Man konstaterar att chefer och andra anställda i ledande positioner har särskilt ansvar för att höja kunskapen i dessa frågor i sina organisationer, och även för att säkerställa att kunskaperna kommer till användning. Vi instämmer i den slutsatsen och ser, när vi genomför utbildningar t.ex. på regional nivå att det finns ett stort intresse för frågorna. Vi bedömer att även mindre utbildningsinsatser kan ge effekt och skapa större förståelse kring behovet av riskanalyser och kontrollåtgärder.

Statskontoret anser att det finns skäl som talar för att den granskning som sker av kommuner och regioners kontroll av privata utförare behöver kompletteras med mer oberoende granskning. Sådan granskning kan avse en mer oberoende kommunal revision, men också mer statlig granskning av hur kommunerna arbetar för att kontrollera privata utförare och förhindra välfärdsbrottslighet. Vi välkomnar Statskontorets slutsats - TI Sverige har under lång tid pekat på behovet av mer oberoende kommunal revision. Samtidigt borde förordningen om intern styrning och kontroll kunna utvidgas så att den omfattar även regioner och kommuner, snarare än att resurser ska läggas på mer statlig granskning. Förordningen pekar särskilt på att processen för intern styrning och kontroll ska förebygga att verksamheten utsätts för korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter.

Statskontoret konstaterar slutligen att kommuner och regioner inte anmäler välfärdsbrott i tillräcklig utsträckning och att det riskerar att medföra att rättsvårdande myndigheter inte i tillräcklig grad belyser och prioriterar välfärdsbrottslighet i kommunsektorn. TI Sverige föreslår därför att kommuner och regioner också ska omfattas av skyldighet att åtalsanmäla, d.v.s. på samma sätt som myndigheter har en skyldighet att åtalsanmäla misstanke om brott.

Ulrik Åshuvud
Generalsekreterare